

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Qvæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 90108957

5 An opinio probabilis, possit esse regula operandi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

Q V A E S T I O V.

An opinio probabilis possit esse regula operandi.

C A S V S.

CLERICVS quidam, cum, graues aliquot Auctores legens, inuenisset, beneficiorum pluralitatem, iure naturali, non esse prohibitam; tum quia Pontifex de facto in illà dispensat; tum quia hæc pluralitas videtur iam consuetudine introducta, *exc. iam dudum de præbend.* tum quia multi viri docti, ac timoratae conscientiae plura de facto beneficia possident; tum denique quia, ut ait *Card. in d. c. iam dudum*; alias totus mundus damnaretur; tria beneficia satis pingua sibi procurauit, ac obtinuit. Post aliquot vero menses, dum legeret D. Thomam, inuenit, beneficiorum pluralitatem, iure naturali, esse prohibitam; quia contra rectam rationem videtur esse, quod vnus, plurimum stipendia, alimenta, ac præmia habeat; quod Ecclesia priuetur pluribus ministris sibi debitis; quod cultus diuinus minuat; quod templa labantur; quod detur locus ambitioni, ac avaritiæ; quod iustitia distributiuæ non seruetur; quod Fundatorum intentio fraudetur; quod multi Clerici pauperes magis idonei, suà idoneitate frustrentur &c. His tamen non obstantibus, beneficia obtenta retinuit; quæritur: vtrum, ea retinendo, mortaliter peccauerit.

S V M M A R I V M.

2	Conscientia, quid sit.	20	Dictamen, quod est regula immediata, operationem non præcipit, sed permittit.
3	Conscientia probabilis; quid sit.	21	Opinio remanet probabilis, etiam presentibus motiuis oppositis.
15	Quid sit, esse probabile, & quid ad hoc requiratur.	22	Quomodo vna opinio sit alià probabilior.
16	Affensus opinatiuus, est voluntarius.	23	Clericus, cum opinione probabili, plura retinens beneficia, non peccat.
17	Quomodo voluntas, ex opinione probabili, prudenter operetur.	25	Opinio probabilis est rationalis, & prudens.
18	Operatio ex opinione verè probabili, ex duplici capite est prudens.	26	Causat iudicium euidens, de honestate illi se conformandi.
19	Opinio probabilis, non est regula immediata operandi.		

R. P. Beati Lib. 1.

D

27 Po-

- 27 *Voluntas illi se conformans, prudenter operatur.*
- 28 *Et certo scit, se prudenter operari.*
- 29 *Est etiam certa, quod intellectus prudenter proponit operationem, ut licitam.*
- 30 *Si usus opinionis probabilis esset illicitus, fere nunquam licite operaremur.*
- 31 *Sequi opinionem probabilem est actus prudentiæ.*
- 32 *Opinio probabilis aliquando etiam obligat.*
- 33 *Qui eam sequitur, nulli se periculo exponit.*
- 34 *Nec formido partis opposita, obstat.*
- 35 *Cur voluntas, opinioni probabili se conformando, peccare non possit.*
- 41 *Motiva probabilia, ex Imperio voluntatis, contemni possunt.*
- 42 *Intellectus, tunc est voluntati perfecte subordinatus.*
- 44 *Voluntas, peccandi periculo se non exponit.*
- 45 *Experientiâ constat, intellectum à voluntate determinari.*
- 46 *Intellectus utramque partem iudicare simul potest probabilem.*
- 47 *Affensus opinatiuus, est regula operandi, solum radicalis.*
- 48 *Usus opinionis probabilis, conscientias non relaxat.*
- 49 *Cum opinione probabili datur iudicium certum, de honestate operandi.*
- 50 *Ex vi istius iudicij operamur.*
- 51 *Opinio, eo ipso, quod est vere probabilis, est tuta.*
- 52 *Nulla dari potest minus tuta.*
- 53 *Est æquè prudens, ac tuta, siue faueat præcepto, siue libertati.*
- 54 *Qua non est certo probabilis, non est tuta.*
- 55 *Illi sola est tuta, de qua dubitari non potest, quin sit probabilis.*
- 56 *Probabilitas, non idem significat, dum dicitur de opinione, ac de alijs rebus.*
- 57 *Qua opiniones sint practicè improbabiles.*
- 58 *Opinio est similis fidei, præsertim humana.*
- 59 *Qua formido honestatem operationis impediât.*
- 61 *Doctrina de opinione probabili, est communis.*
- 63 *Eius electio est licita, in quacunque materia.*
- 64 *Etiam si rationum oppositarum ignoretur solutio.*
- 65 *Etiam alterius opinio potest esse regula operandi.*
- 66 *Subditus sequi potest opinionem Superioris.*
- 67 *Opinio probabilis potest esse regula in materia iurisdictionis.*
- 68 *Et in materia consilij.*
- 69 *Etiam in materia litis.*
- 70 *Etiam opinio speculatiua est licita, cum nihil obstat.*
- 72 *Potest opinio euadere improbabilis, & è contra.*
- 73 *Quid sit probabilitas logica, quid moralis.*
- 74 *Quæ auctoritas ad prudentem fidei assensum requiratur.*
- 77 *Syllogismus, cuius conclusio, est dictamen prudentiæ.*

RATIONES DVBITANDI.

Sicut conscientia erronea, potest esse & regula rectè operandi, ita certum est,

est, hoc ipsum, à fortiori, præstare posse conscientiam probabilem; Nomine tamen conscientia, non intelligimus hic, vltimum iudicium practicum, prærequisitum, ex parte intellectus, ad rectè operandum; nam hoc, certum est, esse semper certum, ac euidens, cum sit actus prudentia, quæ, cum sit virtus intellectualis, fertur semper certo, & euidenter in verum. Dum enim format hunc syllogismum. *Voluntas amplectens, quod illi ab intellectu prudenter proponitur vt bonum, rectè operatur, & peccare non potest, quia, cum sit potentia cæca, ad aliud non tenetur: Sed hic & nunc, voluntati prudenter proponitur hoc, vel illud obiectum tanquam bonum, vt constat experientia. Ergo voluntas hic & nunc, illud amplectendo, peccare non potest, sed rectè operatur.* Conclusio hæc, quæ est actus prudentia, vltimo prærequisitus ex parte intellectus ad operandum, est certa, ac euidens, & ex præmissis euidentibus, deducta. Verùm, quia est actus reflexus, de eà communiter non loquuntur Auctores, sed illam supponentes, nomine conscientia, intelligunt actum illum, quo, in minori asseritur, ab intellectu voluntati directè proponi aliquid, tanquam bonum, vel malum, honestum vel inhonestum; Nam hic solus est, qui potest esse aliquando verus, aliquando falsus, aliquando probabilis; & conscientiam diuidit, in rectam, erroneam, ac probabilem; Dicitur autem conscientia, quia hic etiam actus, cum sit requisitus, ex parte intellectus, ad rectè operandum, dici potest aliquo modo regula operandi.

3 Quæstio igitur est; an, sicut iudicium

directum, voluntati falso proponens aliquid tanquam bonum potest illi esse regula rectè operandi; ita hoc præstare possit simile iudicium, eidem voluntati proponens aliquid, tanquam bonum, non falso, sed probabiliter; quamuis enim pars affirmatiua fuerit semper apud Antiquos indubitata, & in Ecclesia receptissima, quia tamen aliqui, nomine probabilitatis abutentes, quamlibet opinionem statim asserunt, vt probabilem; aliqui vero; nomine conscientia, siue opinionis probabilis, intelligentes vltimum illud iudicium practicum, quod prærequisitur ex parte intellectus, ad rectè operandum; quasi hoc asseratur posse esse solum probabile, in opinionem probabilem acerrimè inuehantur, fingentes sibi hostem, eumque plurimis argumentorum telis confodientes. Ideo, vt opinio verè probabilis, ab apparenter solum probabili discerni possit, & quærelæ, ac rationes, à Recentioribus, contra opinionem probabilem, coaceruata, prænitus euanescent; examinandum est, quid requiratur, vt opinio aliqua dici possit verè probabilis; sic enim clare apparebit, quàm immeritò oppagnetur, & quàm rationabiliter à Sapientioribus, ac Theologis, imò à totà Ecclesia, fuerit semper admissa, nec aliter omnino fieri possit.

Aliquibus ergo, Clericus videtur mortaliter peccasse: ita *Caietanus v. opinio c. 2. & Summistæ, quos refert, & sequitur Paulus Comitulus lib. 5. resp. mor. qu. 15. Merenda tract. de Consilio. Iulius Mercorus, de opinionum probabilitate par. 2. ar. 4. 7. & 8. qui plurimos auctores pro vtrâque parte, recenset. Peierinus tom. 3. c. 1. nu. 10. Candidus Phlalethus, opusc. de praxi opin. quæst. 5. & quidam alij recentiores.*

D 2

Proba-

5 Probatum primò; Quia Clericus, per apprehensionem motiuorum contra beneficiorum pluralitatem, capit esse dubius; capit enim habere proposita motiua pro vtraque parte contradictionis, & fere æqualia; vnde ad neutram partem determinare se potuit, cum non magis inclinaretur ad vnâ, quam ad aliam; operari autem cum conscientiâ dubiâ, est intrinsecè malum; est enim operari sine regulâ, & peccandi periculo se exponere.

6 Secundò; Quia, post aduentum motiuorum contra beneficiorum pluralitatem, retinere non potuit opinionem probabilem, quam antea habebat ex motiuis oppositis; cum enim opinari, sit assentiri vni parti, cum sola formidine, orta ex inefficiâ motiui, quod omnino non conuincit, non potuit Clericus, post aduentum motiuorum contra beneficiorum pluralitatem, habere solam formidinem ortam ex inefficiâ motiuorum, quibus innitebatur, sed necessariò capit etiam positiuè timere de falsitate partis, cui adharebat, propter æqualem, & fortasse maiorem efficaciam motiuorum partis oppositæ; Ergo non habuit amplius opinionem probabilem, sicut antea, sed potius dubium. Cum dubio autem, plura beneficia retinere non poterat, quia peccandi periculo se exponebat.

7 Tertiò; quia; Clericus, post aduentum motiuorum contra beneficiorum pluralitatem, de neutra parte opinari amplius potuit; eo enim ipso, quod iudicauit, vtramque partem contradictionis, esse æqualis fere probabilitatis, iudicauit, vtramque partem, non minus apparere veram, quàm falsam, cum quodlibet motiuum, quo magis suam partem facit appa-

rere veram, eo magis oppositam faciat apparere falsam; dum autem obiectum æqualiter apparet verum, ac falsum, de illo opinari non possumus, quia iudicare non possumus, obiectum esse verum cum solâ formidine, quod sit falsum; ergo Clericus, propositis motiuis contra beneficiorum pluralitatem, operari amplius non potuit, ideoque necessariò capit esse dubius. Et ratio à priori est, quia motiua vnius partis, licet, quantum est ex se, & seorsim à motiuis oppositis, sint sufficientia ad causandum assensum opinatiuum, ab aliorum tamen presentia impediuntur, ne de facto causent; sicut pondus in vnâ parte lancis, licet ex se, sit sufficiens grauari, & lancem inclinare, à pondere tamen alterius partis impeditur, ne de facto illam inclinet; sicque saluatur, vtraque motiua esse probabilia, & vtraque suo effectu carere, & consequenter intellectum neutri parti assentiri posse.

Quartò; Quia, nemo prudenter, ex 8 duobus similibus poculis, alterum eligeret, si sciret, in eorum altero venenum esse permixtum; Neque in biuio positus, alteram ex duabus vijs, quarum altera latronibus esset infesta; Aut alterum ex duobus nauigijs, quorum, alterum passurum esset naufragium. Ergo neque Clericus, alteram ex duabus partibus probabilibus prudenter eligere potuit, cum earum alteram sciret, esse falsam.

Quinto; Quia, si Clericus, propositis 9 motiuis contra beneficiorum pluralitatem, perseverasset in suo assensu probabili, quod eorum pluralitas esset licita; necessariò iudicasset, opinionem oppositam esse simul falsam, & veram; falsam quidem, dum suam iudicauit veram; tum

tum quia, idem saltem virtualiter est, affirmare, suam esse veram, ac oppositam esse falsam; sicut idem virtualiter est, amare aliquod bonum, ac odio habere malum oppositum; tum quia, utramque simul veram iudicare non potuit; Veram verò, quia iudicavit, esse probabilem; imo fortasse probabiliorum, hoc est, sibi apparere veram, vel magis veram. Consequens autem est impossibile, ut per se patet, quid enim absurdius, quam eam opinionem iudicare falsam, quæ sibi vera, imo magis vera videtur, & è contra; perseverare ergo Clericus non potuit in assensu probabili, quem habebat, & consequenter remansit dubius, ac sine regula operandi.

10 Sextò; Quia, etiam si concedatur, Clericum, post propositionem novorum motiuorum, retinuisse assensum probabilem, quem antea habebat, adhuc assensus ille non potuit esse sufficiens regula rectè operandi: hæc enim debet esse dictamen prudentiæ, certum, & infallibile; Opinio autem, non est certa, nec virtus, sicut est prudentia; Ergo Clericus, beneficia retinendo, siue sufficiens, ac debita regula, operatus est, & consequenter peccavit.

11 Septimò; Quia, si Clericus utramlibet opinionem eligere potuisset, nimia daretur licentia operandi; nulla enim daretur regula morum, sed unusquisque, pro suo arbitrio, ac opinione, quidlibet agere fere semper posset; ducereturque potius opinione, quam certà scientià, cum res morales, ut plurimum, in opinione sint posita, & habeant opiniones utrimque probabiles. Consequens autem sine maximà perturbatione, ac scandalo, ad-

mitti non potest; posita enim semel hæc libertate sequendi opinionem probabilem, omnes ferè leges redderentur inutiles, quia impune violari possent, sequendo opinionem probabilem; & conscientia nimis laxarentur, quia nullam aliam legem agnoscerent, quam propriam opinionem; quo quid absurdius?

Octavò; Quia, si Clericus perseverans in sua opinione probabili, ex vi illius certificari potuisset, se hic & nunc, non peccare illam eligendo, nemo unquam peccaret, sequendo conscientiam dubiam; non enim datur conscientia dubia, nisi cum aliqua probabilitate; sic, cum dubito, an mihi, hic & nunc, scribere liceat, hoc ideo est, quia habeo rationes probabiles utrimque propositas; Si ergo motiva illa probabilia, etiam presentibus oppositis, Clericum certificare potuerunt de rectà operatione, sequitur, omnem conscientiam dubiam esse certam, vel saltem habere motiuum, quo possit certificari; sicque nullus unquam dabitur, qui ex conscientia dubia operetur.

Nonò; Quia, qui sequitur opinionem probabilem, nunquam certus esse potest, se rectè operari, sed de hoc solum probabilitatem habere; si enim Clericus probabiliter tantum iudicavit, beneficiorum pluralitatem, esse licitam; ex hoc assensu probabili, deducere non potuit assensum certum, quod sibi hic & nunc licitum esset, plura beneficia procurare, sed solum probabilem, cum conclusio maiorem certitudinem habere non possit, quam præmissa, & hoc iudicium practicum, ex præmissis tantum probabilibus sit deductum; Consequens autem est absurdum; qui enim non est certus, se rectè operari, sed

aliquo modo dubitat, siue formidat, num rectè operetur, sic operando, peccandi periculo se exponit, ac peccat; ideoque rectè operari non potest; ergo regula operandi, debet esse, iudicium certum, non verò solùm probabile. Hoc autem argumentum euidenter ostendere videtur, sequi nos in praxi non posse opinionem probabilem.

NOTABÍLIA.

14 **H**æc, & fere similia sunt Recentiorum argumenta contra opinionem probabilem, quæ, quam parum roboris habeant, facilè ex ipsâ opinionis vere probabilis naturâ, ac conditione, constabit.

15 Aduertendum igitur est primò; opinionem aliquam esse probabilem, nihil esse aliud, quam opinionem illam, ex vi suorum motiuorum, ita apparere veram, vt mereatur, siue sit digna assensu opinatiuo; sicut misterium aliquod Fidei esse credibile, nihil est aliud, quam misterium illud taliter proponi, vt mereatur, siue sit dignum assensu fidei. Ad hoc autem, vt opinio, tali assensu sit digna, necessario requiritur, vt nitatur motiuis, quæ habeant vim euidenter ostendendi de illâ, apparentiam veritatis, sicut hoc ipsum etiam, suo modo, requiritur in assensu fidei. Motiua verò, tunc habent hanc vim, cum à pluribus Doctoribus firma, solida, ac persuasiva iudicantur, nec ullam rationem conuincentem, contra se, habent; eo enim ipso, ita reddunt opinionem apparenter veram, vt de ipsâ apparentiâ veritatis prudenter dubitari non possit. Hoc autem sufficit, vt iudicetur digna, quæ ab

intellectu prudenter credatur, & à voluntate prudenter ad praxim reducatur; sicut enim fidei assensus, quia procedit à iudicio credibilitatis, est prudens; ita assensus opinatiuus, cum à simili iudicio probabilitatis procedit, erit prudens. Hoc autem iudicium, cum omnem actum voluntatis præcedat, semper est, saltem moraliter certum, ac euidenter; alioquin intellectus, ad illud formandum, ab obiecto determinari non possit.

Aduertendum est secundò; assensum 16 opinatiuum, non minus esse nobis voluntarium, ac liberum, quam assensum fidei; cum enim intellectus ab obiecti euidentia non cogatur ad assensum, sicut nec cogitur in fide, sequitur, quod remaneat subordinatus voluntati, & ab eâ ita dependens, vt, vel determinari ab eâ possit ad assensum, vel impediri, sicut potest in Fide. Quoniam verò motiua probabilia proponi possunt, aliquando solum pro vnâ parte, aliquando pro vtrâque hinc fit, vt etiam intellectus, aliquando à voluntate determinari solum possit, vel ad assensum, vel ad omissionem assensus; aliquando vero ad assensum, vel vnius partis, vel alterius, ita vt voluntas, aliquando exercent solum quodammodo libertatem contradictionis, aliquando verò libertatem contrarietatis.

Aduertendum est tertio; Homines, 17 dum ex opinione probabili operantur, sic communiter procedere. Proposito intellectui obiecto probabili cum suis motiuis; V. G. propositâ opinione, quod beneficiorum pluralitas licita sit, quia vsu iam, ac consuetudine, in Ecclesiam est introducta; vel motiua, intellectui apparent solida, ac firma, & cum Doctorum aucto-

auctoritate coniuncta, nec ullam rationem convincentem contra se habentia; vel non? si talia non apparent; intellectus non ulterius procedit, sed opinionem illam statim, tanquam parum probabilem rejicit; si vero apparent; ab illis movetur ad iudicandum, talem opinionem esse verè probabilem, siue dignam, cui ipse probabiliter assentiatur tanquam veræ, & Voluntas ab hoc iudicio, siue dictamine, statim movetur ad imperandum ipsi intellectui assensum probabilem, quod beneficiorum pluralitas, licita sit, quia vsu iam, ac consuetudine, est in Ecclesiam introducta; Quia tamen intellectus, hoc probabiliter solum credit, non credit absolutè, sed solum quantum est ex vi talis motiui, & cum formidine, ac timore, quod hoc ipsum possit esse, ac fortasse sit falsum. Hoc facto, intellectus reflectens supra suum assensum probabilem, euidenter iudicat, illum esse prudentem, siue pendentem ab illo primo dictamine prudentiæ, tamquam effectum à sua causâ, ideoque se prudenter agere, dum ex vi talis rationis, probabiliter iudicat, beneficiorum pluralitatem esse licitam; & ab hoc assensu, quia prudens est, movetur ad euidenter iudicandum, quod operatio voluntatis illi conformis, sit licita, siue digna, quæ à voluntate, vel eliciatur, vel imperetur; & hoc iudicium siue dictamen prudentiæ, est vltimum iudicium practicum, siue conscientia, à quâ deinde voluntas movetur ad operandum, V.G. ad plura beneficia, vel procuranda, vel acceptanda, vel retinenda.

18 Aduertendum est quarto; operationem à voluntate sic elicitam, vel imperatam, duplici titulo esse prudentem. Primò re-

motè, quatenus remote pendet ab euidenti iudicio probabilitatis, siue à primo illo dictamine prudentiæ, quo opinio iudicatur digna, quæ credatur vt vera. Secundò proximè, quatenus immediate pendet, ac regulatur ab vltimo dictamine prudentiæ, quo operatio, illi opinioni conformis, iudicatur digna, quæ à voluntate ponatur, quod dictamen similiter, est iudicium certum, ac saltem moraliter euidentem, quamuis appelletur conscientia probabilis, quia oritur ex prudenti assensu probabili, eique innititur tanquam motiuo, à quo intellectus movetur ad illud formandum. Quod autem hoc dictamen sit saltem moraliter certum, ac euidentem, patet, ex eo enim, quod intellectus, prudenter operatur, dum probabiliter iudicat, beneficiorum pluralitatem, ex eo motiuo, esse licitam, euidenter sequitur, etiam voluntatem prudenter operari, dum hoc iudicium sequitur, eique se conformat, cum ipsa sit potentia cæca, & feratur in obiectum solum prout illi proponitur ab intellectu. Si ergo beneficiorum pluralitas, illi ab intellectu prudenter proponitur tanquam licita, ac honesta, impossibile est, vt à voluntate prudenter non ametur vt talis. Voluntas autem, dum prudenter operatur, peccare non potest.

Aduertendum est quintò; assensum 19 probabilem, cum feratur in suum obiectum solum probabiliter non iudicare, illud esse verum absolutè, sed solum practicum, & cum aliquâ restrictione; scilicet; quantum ex vi motiui, quod habet ad talem assensum; siue potius iudicare, obiectum ita apparere verum, vt tamen possit non esse, & fortasse non sit tale; Intellectus enim, dum probabiliter iudicat, beneficio-

beneficiorum pluralitatem esse licitam, non tamen iudicat esse, quam apparere licitam ex vi motiui, quod habet; imo simul, vel formaliter, vel virtualiter iudicat, posse, & fortasse non esse talem; Atque hæc est formido siue dubitatio quædam late sumpta, quam, ex suo modo tendendi includunt omnes actus probabiles, & ratione cuius, esse non possunt vltima regula rectè operandi; hæc enim debet esse omnino certa, alioquin voluntas, illam sequendo, peccandi periculo se exponeret, & exponendo peccaret; Quamuis tamen assensus probabilis, ratione formidinis, ac dubitationis late sumptæ, quam includit, non possit esse vltima regula voluntatis, nihil tamen obstat, quin possit esse obiectum, ac motiuum actus reflexi practici, certi, & euidentis, qui sit vltima, ac sufficiens regula voluntatis in operando; Intellectus enim, euidenter cognoscens, se prudenter operari, dum probabiliter iudicat, beneficiorum pluralitatem esse licitam, inde euidenter infert, etiam voluntatem prudenter operaturam, si se illi conformet in operando, cum eius ductum sequi debeat, vt potentia cæca.

20 Aduertendum est sextò; duo dictamina prudentiæ, quæ interueniunt dum quis, ex opinione probabili, operatur. (Primum, quo intellectus iudicat, opinionem esse verè probabilem, siue dignam, quæ credatur; & secundum, quo iudicat, operationem voluntatis, iudicio probabili conformem, esse licitam, siue dignam, quæ à voluntate eliciatur, vel imperetur;) non esse obligatoria per modum legis, sicut in assensu Fidei diuinæ, est iudicium euidens credibilitatis, siue de honestate credendi, illum præcedens; neque consultoria per modum consilij, sicut

est dictamen, dictans, præferendam esse continentiam matrimonio; sed concessoria per modum cuiusdam concessionis, ac permissionis; Hinc autem fit, vt voluntas, æque licite, opinionem verè probabilem sequi possit, ac relinquere, & sequi oppositam; Si enim hæc etiam sit verè probabilis, ipsa etiam erit prudens, & consequenter radix dictaminis prudentiæ, quod, si voluntas sequatur, peccare non poterit.

Aduertendum est septimò; opinionem probabilis, suam probabilitatem non amittere, ex eo, quod intellectui de nouo motiua opposita probabilia proponantur; Cum enim hæc supponantur non conuincencia, nec probabilitatis terminos excedentia, reddere non possunt opposita motiua improbabilia; alioquin iam terminos probabilitatis transgredierentur, & fierent certa; improbabili enim non opponitur probabile, sed certum. Possunt ergo simul in intellectu dari motiua probabilis opposita, sufficientia ad oppositos assensus probabiles prudenter eliciendos, saltem successiue; Dixi saltem successiue, quia non defunt, qui asserant, posse etiam ab intellectu elici simul, vt *Vasq. l. 2. q. 19. ar. 6. dis. 62. cap. 3. n. 10. Azor. lib. 2. cap. 16. qu. 2. Sanch. lib. 1. in dec. cap. 9. num. 12. & alij apud istos.* Quid enim obstat, quominus intellectus simul iudicet, beneficiorum pluralitatem apparere licitam, quantum est ex vi consuetudinis, ac praxis Ecclesiæ; & simul apparere illicitam, quantum est ex vi motiuorum oppositorum; hæc enim duo iudicia, cum non sint absoluta, sed præcisiva, & de obiecto diuerso, non videntur contradictoria, neque opposita; Imo, cum vtrumque, ita iudicet, suum obiectum apparere verum, vt simul iudicet, posse esse falsum,

RESOLVTIO.

sum, ita asserit veritatem de suo obiecto, vt non simul absolute asserat falsitatem de opposito, sed præscindat: In hac autem sententiâ, ad operandum, prærequiritur electio, quâ voluntas alteram opinionem eligat, eamque sequatur; vtramque enim, in praxi, simul sequi non potest.

22 Aduertendum est octauo; motiua opposita probabilia, aliquando esse æqualiter efficacia ad movendum intellectum ad assensum circa suum obiectum, & tunc constituere opiniones æquè probabiles; aliquando verò, ex vnâ parte, esse efficaciora, & ex alterâ, minus efficacia; & tunc constituere opinionem probabiliorum, & minus probabilem; quæ inter se non differunt, nisi secundum magis, & minus; sicut actus intensior, & minus intensus, in eodem genere. Quando autem intellectui proponuntur simul motiua opposita æqualia, intellectus aliquando neutri parti adhæret, sed manet suspensus, & tunc propriè dicitur dubitare, ac hæere; aliquando verò à voluntate ad alteram partem determinatur, & tunc propriè dicitur opinari, iudicando probabiliter de suo obiecto, & præscindendo ab opposito; semper tamen ad assensum, indiget imperio voluntatis, quia motiua, cum sint tantum probabilia, illum non determinant, nec cogunt ad assensum, sicut in Fide, quia motiuum non est euidens, nec illum cogit ad assensum Fidei, indiget piâ affectione, à quâ ad illum determinetur; Voluntas autem intellectum pro libito, modo ad hanc, modo ad illam partem determinare potest, quia habere potest motiua peculiariora, ad illum modo in hanc, modo in illam partem inclinandum. His positis,

R. P. Beasi Lib. I.

Ad easum Respondetur. Clericum, 23

plura beneficia retinendo, nullo modo peccasse. Hæc opinio, in sensu explicato, est adeo communis, vt eam hætenus nemo, præter paucissimos recentiores citatos, absolute negare ausus sit; ideoque eius Auctores, hic congerere, superfluum duxi; videri tamen poterunt apud *Clauem Reg. lib. 1. cap. 6. num. 4. Sanchez lib. 1. sum. cap. 9. num. 14. Suar. tom. 5. in 3. p. disp. 40. sec. 5. n. 6. Vasqu. d. 62. cap. 4. num. 14. Azor. tom. 1. lib. 2. cap. 16. qu. 2. Valentiam 1. 2. disp. 2. quest. 14. par. 4. que. 4. Becanum par. 2. Theol. Schol. tract. 1. cap. 4. quest. 9. num. 15. Filliuc. tom. 2. tract. 21. cap. 4. num. 128. Tanner. disp. 2. qu. 8. disp. 3. n. 36. Granadum. Contr. 2. rr. 12. disp. 4. sect. 3. Arag. 2. 2. qu. 63. art. 4. dis. penult. Malderum. 1. 2. quest. 19. art. 5. disp. 26. asser. 3. Martinez. tom. 1. qu. 29. art. 6. Aluarez. disp. 80. Lorcam. tom. 1. disp. 39. memb. 2. Medinam. 1. 2. quest. 19. ar. 6. quest. 5. Petrum Nauar. lib. 3. de rest. cap. 1. num. 269. Basilius Pontium. de Matrim. lib. 10. c. 15. num. 4. Ioannem Sanchez. disp. 42. num. 12. qui alios innumeros referunt.*

Probatur autem euidenter, quia Clericus, 24
plura beneficia procurando, ac retinendo, secutus est opinionem verè probabilem, fundatam in vsu Ecclesiæ, sequens autem opinionem verè probabilem, peccare non potest.

Primò, Quia opinio verè probabilis, 25
est opinio rationabilis, ac prudens, vt patet ex dictis. Sequens autem opinionem prudentem, peccare non potest, cum non possit non prudenter operari, si

E

enim

enim prudenter operatur, dum probabiliter iudicat, beneficiorum pluralitatem esse licitam, quâ fieri potest, ut prudenter non operetur, dum huic prudenti iudicio se conformat?

26 Secundò; Quia, si sequens opinionem probabilem, peccare posset, ideo esset, quia non haberet regulam rectè operandi, eo quod opinio, cum sit formidolosa, & includat dubitationem, saltem latè sumptam non possit esse regula rectè operandi, nec illam sequens eximere se possit à periculo peccandi; Hoc autem euidenter est falsum; nam, licet ipsa opinio probabilis, non possit esse, per se, formalis, ac proxima regula rectè operandi, ex eo tamen, quod sit prudens, & ab intellectu reflexe cognoscatur, ut prudens, eundem intellectum mouet, ac determinat, ad certe, & euidenter iudicandum, licitum, ac honestum esse hic, & nunc, illi opinioni se conformare; quod iudicium, est certum, & regula proxima infallibilis rectè operandi.

27 Tertio; Quia Voluntas, dum sequitur opinionem probabilem, eique in praxi se conformat, non minus prudenter operatur, quam, dum intellectum determinat ad ipsum assensum probabilem; non minus enim ad operandum, in uno casu, quam in alio, mouetur à dictamine prudentiæ; ad determinandum quidem intellectum, ab euidenti iudicio probabilitatis, siue de honestate probabiliter assentiendi; ad eliciendam vero, vel imperandam operationem assensui probabili conformem, ab euidenti iudicio conformabilitatis, siue de honestate illi assensui probabili se conformandi. Si ergo, dum intellectum determinat ad assensum pro-

babilem, prudenter operatur, prudenter etiam operabitur, dum, in operando, eidem assensui se conformat. Imo prudentius operatur, dum assensui probabili se conformat in operando, quam, dum intellectum ad ipsum assensum probabilem determinat; dum enim determinat intellectum ad assensum probabilem, ab vno tantum prudentiæ dictamine immediatè regulatur; At, dum elicit, vel imperat operationem illi assensui conformem, regulatur à duplici dictamine; immediatè quidem à proprio, mediatè vero, ab eodem, à quo regulatur etiam ipse assensus probabilis; Voluntatis enim operatio, ab utroque pendet tamquam à causâ. Si ergo voluntas prudenter operatur, peccare non potest.

Quartò; Quia impossibile est, peccare eum, qui certò, ac euidenter iudicat, se licitè operari; ideo enim, qui ex conscientia erroneâ inuincibili operatur, non peccat, quia certò credit, se licitè tunc operari. Sed qui sequitur opinionem verè probabilem, certo iudicat, se licitè operari; certo enim iudicat se prudenter amare, quod illi prudenter ab intellectu proponitur tamquam amabile; Ergo impossibile est, peccare eum, qui sequitur opinionem verè probabilem.

Quintò; Quia, si Medicus, Infirmo medicinam proponat, ut probabiliter profuturam, hoc est, cum periculo, ne proficiat, & Infirmus certus sit, Medicum illum prudenter hoc proponere, quis dicat, Infirmum temerè, & non prudenter operari, dum eam sumit? sed, quando datur opinio verè probabilis, intellectus voluntati proponit obiectum, ut probabiliter, siue apparenter bonum, licet cum periculo,

riculo, ne sit tale; & voluntas est certa, intellectum, illud prudenter proponere; Ergo non temerè, sed prudenter operatur, dum illud amplectitur. Si autem prudenter operatur, peccare non potest.

30 Sextò; Quia, si sequi non possemus opinionem verè probabilem, sed semper quærere, ac sequi teneremur moraliter certam, fere nunquam licitè operaremur; cum enim, in agibilibus, paucissima sint moraliter certa, eo quod moralis certitudo, non nisi ex communi usu, ac omnium fere doctorum consensu, aut Ecclesiæ definitionibus habeatur; & in rebus fere omnibus moralibus, aliqui vnâ partem, alij alteram defendant, fere nunquam haberemus moralem certitudinem, ad licite operandum, necessariam. Consequens autem, viam salutis, non solum difficilem redderet, sed moraliter impossibilem, & Christi iugum intolerabile.

31 Septimò; Quia, qui sequitur opinionem verè probabilem, non minus prudenter operatur, quam qui eleemosynam largitur pauperi; Sed hic, eleemosynam largiendo, nec peccat, nec, per se loquendo, peccare potest. Ergo nec ille, probabilem opinionem sequendo; Major probatur, quia ideo, qui dat eleemosynam, prudenter operatur, quia, in eâ largiendâ, à prudentiâ, per hunc syllogismum euidenter regulatur: *Honestum est, dare eleemosynam pauperi, non solum verò, sed etiam prudenter apparenti; alioqui fere nunquam exerceremus opus virtutis, cum fere nunquam de Petentis paupertate simus certi. Sed hic, qui petit eleemosynam, est pauper, vel verus, vel prudenter apparens. Ergo honestum est, huic eleemosynam dare, ita Card. de Lugo disp. 3. de fide s. 1. num. 16.*

Sed etiam, qui sequitur opinionem verè probabilem, ab eadem prudentiâ, per similem syllogismum, regulatur; Regulatur enim per hunc: *Honestum est, operari iuxta opinionem, non solum veram, sed etiam prudenter apparentem; alioquin fere nunquam honeste operaremur, cum fere nunquam de opinionum veritate simus certi; Sed hac opinio est, vel vera, vel prudenter apparens, quia est vere probabilis; Ergo honestum est, iuxta eam operari.* Igitur etiam, qui opinionem probabilem sequitur, prudenter operatur. Aliter etiam syllogismus sic proponi potest: *Honestum est, amplecti bonum, non solum verum, sed etiam prudenter apparens; quia voluntas non fertur in bonum, prout est in se, sed solum prout illi, per intellectum, proponitur, vel apparet, siue deinde in se sit, siue non sit tale; Sed bonum, per opinionem verè probabilem propositum, est vel verum, vel saltem prudenter apparens. Ergo honestum est, illud amplecti.* Hoc argumentum, adeo euidenter conuincere videtur, vt nullum amplius rationabili dubitationi locum relinquat. Quid enim petunt probabilitatis Impugnatores? certam regulam operandi? en certissimam; certè, si dans eleemosynam, pauperi prudenter apparenti, certus omnino est, se prudenter operari, certus etiam omnino est, qui amplectitur opinionem siue bonum prudenter apparens.

Octauò; Quia, opinio verè proba- 32 bilis, non solum habet vim dirigendi per modum regulæ, sed aliquando etiam obligandi per modum præcepti ad aliquid agendum; remotè tamen semper, ac radicalitèr, modo explicato. Patet hoc euidentèr, dum quis Ecclesiam in-

greditur, tempore consecrationis; tunc enim obligatur ad hostiam adorandam, & tamen non habet plus quam probabilitatem, quod hostia illa sit consecrata; non enim certò constat, quod hostia illa sit ex tritico, & non potius ex hordeo, vel farre, aut aliâ simili materiâ; neque quod Sacerdos intentionem habuerit consecrandi, aut omnia verba necessaria protulerit; Cum præsertim, non semel sed sæpius, siue bonâ, siue malâ fide, aliquis ex his defectibus contigerit; Quot, enim bonâ fide, & ob maiorem reuerentiam Sacramenti, hostias fecerunt ex Amylo, putantes, esse materiâ sufficientem: quot fecerunt aquâ rosacâ? quot, ob defectum pronuntiationis, ad alia distracti, in formâ Consecrationis, aliquam Syllabam necessariam omiserunt, & postea in se reuersi, de hoc ipso confessi sunt; sola ergo opinio probabilis, quod hostia sit consecrata, licet cum formidine oppositi; hoc est; cum iudicio, quod res possit aliter se habere; & de factò aliter sæpius se habuerit; potest habere vim, non solum directiuam, sed etiam obligatiuam, ad hostiam illam adorandam. Si autem habere potest vim obligatiuam, cur habere non poterit directiuam? certè, si prudentia formare potest hunc syllogismum euidenter obligatorium: *Reuerentia Christo Domino debita exigit, ut adoretur hostia, quoties vel est, vel prudenter apparet consecrata; Sed hæc hostia, vel est, vel prudenter apparet consecrata; Ergo reuerentia Christo debita exigit, ut hæc hostia adoretur.* Negari non potest, quin eadem prudentia, similem syllogismum euidenter concessorium formare sic possit: *Licetè poni po-*

rest, quod, vel est, vel prudenter apparet licitum; sed hæc operatio, hic & nunc, vel est, vel prudenter apparet licita. Ergo hic & nunc licetè poni potest.

Nequè obstat periculum, cui quis se exponit, materialiter violandi præceptum; Nam, etiam in hostiæ adoratione, exponit se quis periculo idololatriæ materialis, siue adorandi hostiam non consecratam; & tamen hoc periculum, non tollit obligationem, sed tamquam remotum, & nullum afferens incommodum, omnino contemnitur. Ergo, eodem modo, simile periculum non tollet concessionem sed, tamquam nullum afferens malum, merito contemnetur. Adde, quod neque datur hoc periculum; nam operatio probabiliter licita, sicut non continetur sub obligatione præcepti, ita nec illud materialiter violat.

Multò minùs obstat suspicio, vel formido, quod actio fortasse sit illicita. Nam, etiam in hostiæ adoratione, datur similis formido, quòd hostia fortasse non sit consecrata; & tamen, quia non tollit prudentem assensum, quod sit consecrata, non tollit obligationem, quæ ex illo oritur. Sed etiam formido, quæ est cum opinione, siue assensu probabili, quod operatio sit licita, non tollit ipsum assensum probabilem; Ergo neque tollet concessionem, quæ ex ipso oritur. Atque hoc est, in quo aliqui decipiuntur, non distinguentes formidinem, siue suspensionem, quæ oritur ex opinione probabili, ab eâ, quæ oritur ex conscientia erroneâ, vel ignorantia; cum tamen, toto Cælo, inter se differant, & vna licitam operationem impediât, alia non impediât.

pediat. Formido, vel suspicio orta ex errore, vel ignorantia, impedit, quia quodlibet præceptum, eò ipso, quod de eo datur suspicio, statim obligat ad inquirendum, ut deponatur error, vel tollatur ignorantia, quæ eius obseruantiam impediunt. At, cum datur formido orta ex opinione probabilis; Præceptum, sicut non obligat ad ipsam opinionem probabilem tollendam; ita non obligat ad tollendam formidinem ex illa ortam; Opinio enim probabilis non impedit obseruantiam præcepti sicut impedit error, vel ignorantia, sed potius tollit obligationem præcepti, cum nullum præceptum prohibeat, quæ prudenter, ac probabiliter iudicatur licita.

35 Nono denique & potest esse ratio à priori; Quia, quamdiu dantur motiua verè probabilis pro vtrâque parte, nec veritas, nec probabilitas, siue apparentia veritatis, ad vnam potius partem obligare potest, quam ad aliam; Ergo voluntas remanet libera ad vtramlibet eligendam, non minus, quam, cum duo præcepta incompossibilia æqualia, aut fere æqualia, simul vrgent.

36 Antecedens probatur; quia, quamdiu pro vtrâque parte, dantur motiua verè probabilis; veritas omnino latet; cum enim vtrobiq; euidenter appareat, nec vtrobiq; esse possit, vbi vere sit, inuincibiliter ignoratur; Dixi inuincibiliter; quia, quamdiu motiua, probabilitatis terminos non transgrediuntur, semper pro vtrâque parte datur euidentis apparentia veritatis, ideoque vbi veritas sit, sciri non potest. Veritas autem, quamdiu inuincibiliter ignoratur, obligare non potest voluntatem, quæ est potentia cæca, nec ferri potest in incognitum,

Similiter, neque probabilitas, siue apparentia veritatis, obligare tunc potest voluntatem; cum enim pro vtrâque parte detur, non est maior ratio, cur ad vnam potius obliget, quam ad aliam. Cum ergo voluntas, neque à veritate, neque à probabilitate, ad vnam potius partem, quam ad aliam, obligari possit, remanet necessariò libera, ad vtramlibet eligendam.

Neque obstat, quod probabilitas, siue apparentia veritatis, alicui videatur maior pro vnâ parte, quam pro aliâ; nam, hoc non sufficit ad inducendam obligationem, sequendi illam partem, & aliam relinquendi; quod enim illi videatur maior, non facit, quod vere sit maior, cum hoc oriri possit, vel ex eius ingenij imbecillitate, vim motiuorum oppositorum penetrare non valentis, vel ex parua eorundem consideratione, vel ex speciali affectu ad eam partem, vel ex aliquo alio capite; vnde alteri fortasse eadem probabilitas videbitur minor. Excessus ergo tam modicus, & incertus, non videtur sufficiens ad obligandam grauitè voluntatem, ut eam partem determinate sequatur, & alteram relinquat; Vnusquisque enim, semper iudicare prudenter potest; probabilitatem, quæ sibi videtur maior, ab alijs fortasse ingeniosioribus, aut prudentioribus, & ad eam partem minus affectis, iudicari minorem, nec suum ingenium, aut prudentiam, esse vnicam probabilitatis mensuram.

Atque hæc est ratio, cur voluntas, indum opinionem verè probabilem sequitur, certa sit, se peccare non posse, sed rectè, ac prudenter operari; Certa enim tunc est, & se non teneri, nisi ad sequendam apparen-

parentiam veritatis, cum veritas ipsa omnino tunc lateat, vt dictum est; & apparentiam, quam sequitur, esse dignam, quam sequatur; cum ita sit certa, ut de ipsâ prudenter dubitari non possit.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

- 40 **I**Am, ad obiectiones omnes initio propositas, facilis est responsio. Ad primam. Negatur antecedens; Esto enim, Clericus habens motiua sibi, pro vtrâque parte contradictionis, proposita, vtramque partem simul iudicare non potuerit tanquam veram; vtramque saltem iudicare certò potuit, vt probabilem, siue prudenter apparentem. Hoc autem factis fuit, vt voluntas, intellectum ad alteram partem determinare posset, & sic dubium deponeret.
- 41 Ad secundam; Negatur similiter antecedens; motiua enim, Clerico de nouo proposita, cum non fuerint plus quam probabilia, intellectum ad se rapere non potuerunt, & consequenter nec impedire voluntatem, ne intellectum determinaret ad ea contemnenda, iisque non obstantibus, ad perseverandum in suo assensu. Quamuis autem concederemus, motiua de nouo aduenientia, positiuam formidinem de falsitate suæ opinionis generare potuisse, adhuc tamen, hoc factis non fuisset, vt Clericus retraheretur ab assensu probabili, quem habebat; formido enim, non est cum assensu probabili impossibilis, imo, est ejus proprietas.
- 42 Ad tertiam; Negatur item antecedens; quamuis enim concederemus, Intellectum, propositis sibi motiuis probabi-

libus æqualibus, pro vtrâque parte contradictionis, ad neutram se posse determinare; hinc tamen non sequeretur, illum à voluntate, ad alterutram determinari non posse; cum enim neutrius partis motiua illum cogant ad assensum, remanet perfectissimè subiectus voluntati, à quâ proinde, modo ad vnam, modo ad alteram partem determinari potest pro libito; imo, cum hæc subiectio, intellectui concedatur in ordine ad fidem, negari omnino non potest in ordine ad opinionem; motiua enim probabilia, longè minorem vim habent ad rapiendum intellectum, quam motiua fidei. Hoc autem admissio, pleraque Aduersariorum argumenta statim corruunt.

Præterea falsum est, intellectum tunc iudicare, vtramque partem, non minus apparere veram, quam falsam; tunc enim potius, vtramque partem iudicat apparere veram, licet cum periculo falsitatis; motiua autem vnius partis, tunc solum à motiuis partis oppositæ impediuntur, quando non datur imperium voluntatis, intellectum ad vnam partem impellens; verum, si hoc detur, statim impedimentum illud à voluntate superatur; sicut, quamuis duo pondera æqualia, in lance posita, illam in æquilibrio constituent, & vnum impediatur, ne aliud lancem inclinet, si quis tamen lancem impellat ad unam partem, per impulsum, superat impedimentum ponderis existentis in lance oppositæ, sicque lanx ad vnam partem determinatur, ac inclinatur.

Ad quartam; Negatur consequentia; cum enim, in moralibus, veritatem fere nunquam certò assequi possimus, fere nunquam operari possemus. Melius igitur est,

est, sequi veritatem probabilem cum periculo errandi, quam illà omnino carere; sicut Infirmo satius est, medicinam sumere probabiliter profuturam, quamvis cum periculo, ne proficiat; quam ab illa omnino abstinere; & quando opinio est vere probabilis, intellectus, sicut prudenter opinatur, ita prudenter errandi periculo se exponit; se tamen, non voluntatem; Nam hæc, cum prudenter feratur in bonum, non pro ut est in se, sed pro ut illi proponitur, & apparet, errare non potest, cum obiectum illi per assensum probabilem propositum, vere appareat, ut bonum; Vnde ipsa, amplectendo bonum, quod illi probabiliter proponitur, nulli peccandi periculo se exponit, quia per iudicium reflexum certificatur, quod, sic operando, prudenter operatur; & hoc iudicium certum, est prudentia, siue conscientia. Potuit ergo Clericus prudenter eam opinionem eligere, eique in praxi se conformare.

45 Ad quintam, Respondetur primò; Argumentum hoc, sicut, & cætera præcedentia, nimis probare: probat enim, ne ex imperio quidem voluntatis, Intellectum determinari posse ad alterutrius partis assensum, quando pro vtrâque parte habet proposita motiua probabilia; hoc autem, non solum est contra quotidianam experientiam, qua experimur, nos, ex duobus ludentibus æque peritis, optare, ut vnus vincat, quod fieri non posset, nisi probabiliter crederemus, illum esse victurum; sed etiam manifestè contra rationem; cum enim neutrius partis motiua intellectum ad se rapiant, illum consequenter eò magis relinquunt voluntati subiectum, quò motiua proposita sunt magis æqualia, alias assensus probabilis nun-

quam posset esse prudens, quia ad hoc necessario requiritur, ut sit liber, ut patet in fidei assensu; liber autem esse non posset, si intellectus ad illum à voluntate determinari non posset.

Respondetur tamen secundo; Negan-46 do Sequelam; Esto enim; intellectus, dum vnâ partem iudicat veram, oppositam virtualiter iudicat falsam; at oppositam non iudicat simul veram, aut magis veram, sed solum probabilem, aut probabilioram: In hoc autem, nullum est inconueniens; intellectus enim, vtrâque partem iudicare simul potest probabilem, licet non vtrâque veram; Adde, quod intellectus, dum vni parti probabiliter adhæret, illam non iudicat veram absolutè, sed solum præcisivè, siue quantum est, ex vi talis motiui, quod habet; vnde nec oppositam iudicat absolute falsam, sed solum, quantum est ex vi eiusdem motiui; In hoc autem sensu, nullum videtur absurdum, quod intellectus, eandem partem iudicet simul, apparet veram ex vi vnius motiui, & falsam ex vi alterius oppositi; hoc enim, nihil est aliud, quam, intellectum simul iudicare, quod duo illa motiua opposita, de eadem parte ostendunt, vnum quidem veritatem, alterum vero falsitatem, in quo nullum videtur inconueniens, ut docent *Vasquez disp. 62. cap. 5. num. 22. & Sanch. lib. 1. sum. cap. 9. nu. 10. & Azor. lib. 2. cap. 16. quest. 2.*

Ad sextam Respondetur; assensum opi-47 nativum, non esse regulam formalem operandi, siue dictamen illud, à quo voluntas immediatè regulatur, dum operatur; hoc enim, nos etiam fatemur, debere esse dictamen prudentiæ, siue iudicium practicum certum,

certum, & infallibile de honestate hic & nunc operandi; sed solum radicalem qualitatem, ex eo, quod intellectus, aliquid prudenter proponit apparenter bonum, inde deducitur tamquam certum ac infallibile, quod voluntas, illud hic & nunc amplectendo, prudenter operatur; & hoc iudicium est voluntati regula formalis certissima rectè operandi.

48 Ad septimam; Negatur Sequela; ex eo enim, quod opinionem verè probabilem sequi liceat, non solum nimia in operando licentia non oritur, sed potius certissima morum regula præscribitur, ut infra patebit. Nimia in operando licentia, aliaque incommoda verè graua, ex opinione non verè, sed ex leui quolibet motiuo, & apparenter tantum probabili, nascuntur; Neque enim, ad probabilitatem opinioni conciliandam, leue quodlibet motiuum sufficit, sed requiritur firmum, ac solidum, quod demum est tale, cum communi, vel saltem plurium doctorum suffragio iudicatur tale; opiniones igitur, leuibus fundamentis nixæ, hæ sunt, quæ mores peruertunt, legum obseruantiam euertunt, ac licentiam verè nimiam, ac compescendam inducunt.

49 Ad octauam; Negatur Sequela; dum enim, cum opinione probabili operamur, datur in nobis iudicium certum de ipsa probabilitate; siue apparentiâ veri, & consequenter de prudentiâ ipsius assensus probabilis, ex quo deinde deducitur iudicium certum de honestate operandi, ex vi cuius iudicij, voluntas operatur; Hoc autem iudicium non datur, dum cum dubio operamur; & si in nobis aliquando daretur iudicium certum de honestate dubitandi, ex illo deduci non posset iudicium

certum de honestate operandi, sed potius de honestate abstinendi ab operatione; deduceretur enim iudicium certum de honestate; in praxi, illi dubitationi se conformandi; Voluntas autem, dubitationi intellectus se conformat, nihil operando, cum ab intellectu nullum ei bonum determinate tunc proponatur operabile.

Ad nonam; Negatur sequela; qui enim sequitur opinionem probabilem, non operatur immediatè ex vi ipsius opinionis, siue iudicij probabilis, sed ex vi iudicij certi, quod ipsa opinio sit probabilis, ac prudens, ac proinde prudenter, ac honestè ad praxim reducibilis; quod vltimum iudicium, ex præmissis non probabilibus, sed certis est deductum; Sic enim deducitur; *opinio verè probabilis, est ad praxim honestè reducibilis, quia est prudens; sed hæc opinio, est verè probabilis, quia habet motiuum ad hoc requisitum; ergo est ad praxim honestè reducibilis;* in hoc autem syllogismo, Omnes præmissæ sunt certæ, sicut sunt in hoc alio, qui æquiualeter est idem: *Qui opinionem moralem verè probabilem eligit, ac in praxi sequitur, certus est, se rectè operari, quia certus est, se operari prudenter; sed hæc opinio, est verè probabilis, quia habet motiuum ad hoc sufficientia; ergo qui illam hic & nunc sequitur, certus est, se rectè operari;* vides hic nullam interuenire præmissam probabilem, sed omnes esse certas; Errant autem Aduersarij, quia putant, probabilitatis defensores asserere, quod voluntas operetur ex vi conclusionis, ex ipsa opinione, siue assensu probabili, tanquam ex vnâ præmissâ deductæ, quæ conclusio non potest esse plus quam probabilis; verum ipsi etiam vltro hoc

hoc negant; atque hoc est, in quo plerique ex Aduersarijs, hostem sibi fingunt, ac impugnant, cum tamen, ne de hoc quidem, sit quæstio.

COROLLARIA.

§1 Colligitur ex dictis primò, omnem opinionem eo ipso, quod est verè probabilis, esse omnino tutam in praxi; Tutum enim dicitur, quod per se, & non solum ratione ignorantie inuincibilis, peccatum excludit; opinio autem, eo ipso, quod est certò probabilis, & consequenter prudens, per se, & essentialiter peccatum excludit; impossibile enim est, peccare eum, qui certus est, se prudenter iudicare, licitum sibi esse, hic & nunc operari; de hoc autem certus est, qui opinionem verè probabilem sequitur; hic enim certus est, opinionem illam esse dignam, quæ credatur, & consequenter se prudenter operari, dum eam credit licitam, ac ut talem sequitur; Qui autem certus est, se prudenter operari, per illam operationem peccare non potest, cum essentialiter sit prudens, & prudens à dictamine prudentiæ.

§2 Secundò; Inter opiniones probabiles; nullam dari alià magis, aut minus impossibilem cum peccato, & consequenter magis, aut minus tutam, sed omnes esse cum illo æque impossibiles, ac tutas; Cum enim omnes, eo ipso quod sunt verè probabiles, sint essentialiter prudentes, omnes sunt essentialiter impossibiles cum peccato, non minus, quam sint impossibiles, omnes actus contritionis; impossibilitas autem cum peccato, consistit in indivisibili; vel enim excludit totum peccatum, vel nihil.

R. P. Beati Lib. I.

Quemadmodum ergo, inter actus contritionis, non datur vnus alio impossibilior cum peccato, ita inter opiniones vere probabiles, non datur vna cum peccato magis impossibilis, quam alia, & consequenter nec magis tuta.

Tertio: Opinionem certò probabilem, cum sit essentialiter prudens, æque esse prudentem, siue faueat præcepto, siue faueat libertati; quod enim faueat præcepto, aut libertati, merè per accidens se habet, ac proinde eius naturam non mutat; sic, quia æque certò iudicare possum, probabile esse, quod res, quam possideo, sit mea, & consequenter, quod eam retinere possim; & quod non sit mea, & consequenter, quod eam teneam restituere; alteram prohibito, æque prudenter eligere possum, ac sequi quamuis vna faueat præcepto, altera libertati; quia vtraque, cum sit certò probabilis, est etiam certò prudens, & consequenter tuta, & impossibilis cum peccato. Motiua verò, quæ opinionem aliquam reddere possunt certò probabilem, imò etiam fortasse moraliter certam, sunt; Doctorum auctoritas; exempla, & praxis Virorum omni exceptione maiorum; præsumptiones; titulus possessionis; legitima consuetudo; Superiorum tolerantia in lege humana; regula ab inconuenienti vitando, vel promotori bono in iis, quæ mala sunt, quia prohibita, & similia.

Quartò: Opinionem, quæ non est certò probabilis, non esse, in praxi, tutam; quia eo ipso, quod dubitari potest, an sit probabilis, siue digna assensu probabili, voluntas intellectum prudenter determinare non potest ad eam iudicandam.

F

dam.

dam, vt veram, & consequenter nec ipsam, in praxi, prudenter sequi potest, vt talem; ad hoc enim prærequiritur iudicium certum, quo sciat, se prudenter iudicare illam esse veram, & consequenter dignam praxi, vel vsu, cum hoc iudicium reflexum, sit dictamen prudentiæ, immediatè regulatiuum ipsius operationis, vel praxis, & à quo operatio habet, vt sit prudens, ac recta; Hoc autem iudicium nemo habere potest, nisi verè habeat opinionem, siue assensum opinatiuum prudentem; cum enim hoc iudicium, sit experimentale, ac reflexum supra ipsum assensum opinatiuum prudentem, illum essentialiter supponit. Si ergo voluntas intellectum prudenter determinare non potest ad probabiliter indicandum, quod opinio sit vera, neque illam prudenter sequi potest, in praxi, ideoque temere, ac imprudenter operatur, & consequenter opinio illa non est tuta; quid autem requiratur, vt de alicuius opinionis probabilitate dubitari non possit dictum est supra.

55 Quinto; hanc statui posse tamquam regulam generalem. In rebus moralibus, illam solam opinionem probabilem esse tutam in praxi, de quà dubitari non potest, quin sit probabilis; quia eo ipso, quod dubitare non possumus, quin sit probabilis, siue digna, quæ credatur tamquam vera, dubitare etiam non possumus, quin sit ad praxim reducibilis, siue digna, quæ ad praxim reducat; vsus enim, siue praxis, sequitur cognitionem, & voluntas intellectum. Hinc autem fit, vt vsus opinionum probabilium, non cuiuscumque relinquatur arbitrio, sed ab hac certâ regulâ dependeat, quæ tandem

in prudenti sapientum existimatione fundatur; Tunc enim demum de aliquâ opinione dubitari non potest, quin sit probabilis, cum plures Doctores eâ de re ex professo, tractantes, in eâ conueniunt; difficile enim est, plures decipi. Quare, quamvis hæc vel illa opinio alicui videatur esse probabilis, non tamen propterea probabilis centenda est, nisi à pluribus saltem doctoribus, de eâ ex professo agentibus, talis esse iudicetur. Atque ita sufficientissime tollitur nimia in sequendis opinionibus licentia, ex quà tot incommoda in Christianam Rempubliam introducta sunt; & aliunde Fidelium conscientiæ non nimis arctantur, fingendo peccatum, vbi vere non est, nec esse potest, & reddendo bona opera moraliter impossibilia; sicuti fit ab ijs, qui ad recte operandum, moralem certitudinem requirunt.

Sextò; probabilitatem, in sensu longe 56 diuerso accipi, dum dicitur de opinione versante circa aliquam actionem nostram moralem, ac dum dicitur de alijs rebus; V. G. de materiâ & formâ Sacramentorum; de medicinâ; de iure litigantium; &c.; dum enim applicatur opinioni, significat, illam esse dignam assensu opinatiuo; dum vero applicatur V. G. medicinæ, significat, illam ita esse vtilem ad sanitatem, vt tamen possit non prodesse. Hinc autem fit, vt non valeat argumentum à rebus propabilibus ad opinionem probabilem; quamuis enim Medicus teneatur adhibere medicamentum probabilis, hoc ideo est, quia vel ex officio, vel ex charitate, vel ex conuentione tacitâ, vel expressâ cum Ægro, eius sanitatem, meliori modo, quo potest, procurare tenetur, ideoque adhibere debet media magis

magis ad hoc conducentia; Hæc autem locum non habent in opinione probabili; neque enim homo tenetur meliori modo, quo potest, procurare salutem; alioqui status continentiarum, non esset consilium, sed præceptum. Tenetur ergo solum propriam salutem simpliciter procurare, & consequenter adhibere media ad hoc utilia; Inter hæc autem est usus opinionis vere probabilis; nulla enim lege vetitum est, sequi opinionem vere probabilem, siue ponere operationem, quam certo probabile est, non esse vitiosam. Quod autem dictum est de Medico, dicendum est etiam de Ministro Sacramentorum; nam hic etiam ex officio, vel charitate, vel Ecclesiarum consuetudine, Sacramentorum valorem, quantum potest; procurare tenetur, ideoque materiam certam, vel probabiliorum adhibere, cum potest; idem de Iudice, cum hic etiam à Republica constitutus sit, ut unicuique tribuat, quod suum est; idem de Tabellione, qui similiter, ex officio, contractuum, ac scripturarum valorem, meliori modo, quo potest, procurare tenetur; idem denique de alijs similibus.

57 Septimò; Opinionem, quod in Sacramentorum administratione adhibere liceat materiam probabilem, etiam quando adhiberi potest certa; saltem in ij, Sacramentis, quæ ad salutem sunt necessaria, vel in quibus, ex Ecclesiarum consuetudine, certus administrandi modus, est præscriptus; non esse probabilem; quia Ecclesiarum consuetudo, ac præceptum, sicut contrariam reddit certam, ita hanc reddit improbabilem. Si tamen non daretur Ecclesiarum consuetudo in contrarium; vel

nullum sequeretur inconueniens, tunc esset certò probabilis, eiusque usus proinde licitus, ut melius infra patebit.

Octauò; Magnam esse affinitatem, inter assensum probabilem, & assensum Fidei, præsertim humanæ. Primò enim uterque est voluntarius, ac liber. Secundò, uterque debet esse prudens; sicut enim, qui cito credit, ita, qui cito opinatur, leuis est corde: Eccl. 19. Tertio, uterque est voluntati regula infallibilis in operando; mediata tamen, siue radicalis, quatenus est radix, ex qua oritur dictamen prudentiæ omnino certum, quod deinde est regula infallibilis immediata. Differunt tamen primò, quia assensus Fidei Diuinæ est assensus firmissimus; opinatiuus verò, est formidolosus. Secundò, quia assensus Fidei Diuinæ, oritur ex iudicio euidenti credibilitatis, obligante ad ipsum assensum; Opinatiuus verò, oritur ex iudicio euidenti probabilitatis, non obligante, sed concedente ipsum assensum. Hinc autem fit, ut voluntas, ipsum pro libito prudenter vel imperare possit, vel prohibere, ac oppositum imperare; & consequenter etiam prudenter, in praxi, sequi modo hunc, modo illum; iuxta diuersos fines; quos ad hoc præstandum habere potest. Et sicut, cum duo præcepta impossibilia, æqualis ferè obligationis, simul urgent, quamcumque partem sequatur, peccare non potest: Ita, dum proposita simul habet motiua verè probabilia pro utràque parte, quamcumque partem sequatur, peccare non potest, quia semper prudenter operatur. Neque hoc est, conscientias laxare, sed regulam infallibilem recte operandi præscribere. Sicut, cum ad dandam pru-

dentèr eleemosynam pauperi, præscribitur opinio prudens, quod ille sit pauper, vel cognitio certa, quod appareat pauper, nec laxatur conscientia, nec restringitur, sed assignatur regula prudens operandi, modo supra explicato num. 31.

89 Nonò: Argumentum, quod contra opinionem probabilem afferri solet tanquam inuitabile, nihil prorsus concludere. Sic enim arguitur. Qui suspicionem, vel formidinem habet, quod operatio aliqua sit illicita, absque peccato, eam ponere non potest; Sed qui probabiliter credit operationem esse licitam, habet simul formidinem, quod sit illicita. Ergo, qui habet opinionem probabilem, quod actio sit licita, eam absque peccato, ponere non potest. Hoc argumentum nullius prorsus est roboris; nam vel in maiori loquitur vniuersaliter de omni formidine, vel suspitione, aut scrupulo, & sic est manifestè contra omnes Theologos tam veteres, quàm recentiores, & contra communem sensum Ecclesiæ; Omnes enim in hoc conueniunt, quod operari contra scrupulum (qui nihil est aliud, quàm leuis quædam suspitio, vel formido, quod actio sit illicita) non solum liceat, sed plerumque etiam sit laudabile; Imò aliquando etiam necessarium; Et rationem reddunt; Tum, quia scrupulus, sicut non tollit iudicium determinatum, quod operatio sit licita, ità nec tollit dictamen prudentiæ ex eà ortum, à quo voluntas infallibilitèr regulatur in operando; Tum quia, si, propter quamlibet formidinem, abstinendum esset ab opere, de quo probabi-

liter iudicamus, esse licitum, nimis ardua esset ad Cælum via, cum homines valdè raro, sine aliquà formidine oppositi, veritates cognoscant in hac vitâ.

Vel in eadem maiori, sermo est solum de suspitione, ac formidine, quæ cum errore, vel ignorantia est coniuncta; aut formido confunditur cum dubio; & tunc euidenter apparet, de hac, sermonem non esse in minori, ideoque argumentum nihil prorsus concludere; formido enim, quæ stat cum opinione, nec est, nec esse potest dubium, cum dubium essentialitèr excludat adhesionem intellectus ad vtramlibet partem, & consequentèr etiam ipsam opinionem, siue iudicium probabile, quod operatio sit licita.

Imò: ex hoc ipso euidenter ostenditur, doctrinam de opinione probabili, in sensu explicato, non solum non esse nouam in Ecclesiâ, sed ab omnibus Theologis, tam veteribus, quàm recentioribus, sine vllâ controuersia fuisse, semper admissam, & suppositam tanquam omnino certam; Cum enim doceant, licitum esse, operari contra scrupulam, quia scrupulus, siue formido, non impedit iudicium determinatum, quod operatio sit licita; iam satis constat, eos admittere iudicium determinatum probabile; cum iudicio enim certo, vel euidenti, dari non potest formido, aut scrupulus partis oppositæ; hoc tamen iudicium probabile, non admiserunt tanquam regulam vltimam operandi, sed solum tanquam radicem, ex quâ deinde oritur iudicium, siue dictamen reflexum omnino certum, quod est immediata, ac infallibilis regula voluntatis in operando,

Quod

62 Quod si, quis assereret, vltimam regulam, requisitam ex parte intellectus ad operandum, posse esse opinionem, siue iudicium aliquod practicum solum probabile, is meritò impugnaretur, quia hoc iudicium, verè procedere non posset à Prudentiâ, quæ, cum sit virtus intellectualis, semper determinatè fertur in verum; nec vllus vnquam posset esse certus, de rectitudine, ac honestate suæ operationis, prout requiritur ad rectè operandum; Verum, hoc, aut nullus, aut ferè nullus vnquam ex Theologis admisit. Omnes enim, qui opinionem probabilem admittunt, asserunt etiam, ad rectè operandum, requiri necessariò dictamen prudentiæ, & Prudentiam, cum sit virtus intellectualis, debere esse, notitiam omnino certam agendorum.

63 Decimò; Quæ hæc hactenus dicta sunt, valere in quacumque materiâ, dummodo in eâ dari possit euidentiâ de probabilitate vtriusque partis; eo enim ipso, quod hæc dari potest, dari etiam potest necessariò euidentiâ de prudenti assensu probabili ad vtramque, & consequenter etiam de prudenti vtriusque vsu, ac electione; Vnde Iudex, duplicem legis interpretationem inueniens, vtriusque euidenter probabilem, modo vnâ, modo alteram amplecti potest, eique in praxi se conformare; dummodo tamen absit scandalum, & nullum sequatur inconueniens, & hoc est arbitrium, quod communiter Amicis promittunt Iudices, dum ab eis rogantur.

64 Vndecimo: Posse aliquem tuto sequi opinionem, quam iudicat euidenter probabilem, quamuis rationes oppositas soluere nesciat; Nam licet ipse solutionem

ignoret, iudicare tamen prudenter potest, Eas ab aliis posse dissolui; nemo enim tantum iudicii, aut ingenij arrogare sibi debet, vt, quod ipse nescit, putet, etiam alios omnes ignorare. Imò, in iudicio de aliorum opinionibus ferendo, imprudenter ageret, qui eas improbables iudicaret, quia ipse rationes oppositas soluere nescit; non enim ideo nescit, quia ipse, solui non possint, sed quia ipse hebetioris fortasse ingenij est, & non adeo perspicacis, vt alij, qui, illis vix auditis, statim soluerent.

Duodecimo: Posse aliquem se, qui opi- 65
nionem aliorum, si illam iudicet euidenter probabilem. Sic enim *Arist. 1. Top. c. 1. & 1. Eth. c. 4. tradit*; Virorum sapientum consilium sequi, reprehendi non posse, & *S. Tho. quolib. 2. n. 10. docet*, posse vnumquemque amplecti opinionem, quam à Magistro audiuit in ijs, quæ ad mores spectant: Et ratio est clara; quia, eo ipso, quod iudicatur euidenter probabilis, iudicatur etiam prudenter credibilis, vt vera, & consequenter etiam prudenter eligibilis, vt bona. Vnde potest Confessarius, opinioni Pœnitentis se conformare, si eam iudicet euidenter probabilem; Nec solum potest, sed tenetur; Cum enim Pœnitens eam licite sequi possit, est ad absolutionem sufficienter dispositus, nec vllum habet impedimentum; Confessarius autem, Pœnitenti disposito, sine graui culpa, absolutionem negare non potest; Tum quia Pœnitens ad illam habet ius, ne priuetur bono Sacramenti; Tum quia, posita causâ iudicij, quæ est peccatorum accusatio, siue materia, sequi necessariò debet sententia siue
F 3 forma,

forma, ne mutilum reddatur Sacramentum. Tum denique, quia graue onus esset, Pœnitentem ad alium Confessarium remittere, præsertim, quando confessio facta est de mortalibus. Itâ Doctores communiter, quos refert, & sequitur *Baldellus lib. 4, d. 13. num. 9.*

66 Decimo tertio; Posse Subditum, sequi opinionem probabilem Superioris, eique se conformare, si Superioris opinio, circa materiam præceptam, sit verè probabilis; Si enim vnusquisque sequi Prudenter potest aliorum opinionem in rebus suis, quando hæc est verè, ac euidenter probabilis, cur non opinionem Superioris, qui iuris præsumptionem habet pro se? Imò aliqui volunt, Subditum teneri tunc obedire, quia Superior ius habet præcipiendi, quoties non constat, rem præceptam, esse illicitam, & est in possessione istius iuris, ideòque melior est conditio ipsius possidentis, quam Subditi non possidentis. *Lessius tamen lib. 2. c. 41. d. 9. nu. 76. Io. Sanchez in selectis d. 73. Castropal. tr. 1. d. 2. p. 6. num. 5.* Et alii putant, Subditum tunc non teneri obedire; quia præceptum Superioris, strictius obligare non potest, quam præceptum Christi, & Ecclesiæ. Hoc autem non obligat, quando datur opinio verè probabilis, quod res præcepta non contineatur sub materia præcepta; sic enim Pœnitens, fateri non tenetur peccatum, quod probabiliter putat, se non commississe; ergo neque præceptum Superioris obligabit, quoties Subdito est euidenter probabile, quod res præcepta, vel sit illicita, vel limites iurisdictionis excedat, Superior enim, potestatem non habet præcipiendi, nisi li-

cita, & terminos suæ iurisdictionis non excedentia.

Decimo quarto: Eum, qui habet opinionem verè probabilem de suâ iurisdictione; licet habeat etiam proposita motius contraria probabilia: posse iurisdictionem exercere; Tum quia, dictam opinionem sequendò, prudenter operatur, vt patet ex dictis; Tum quia, quamdiù datur vtrimque opinio probabilis de aliqua re, eius veritas omnino latet. Quandiù autem veritas latet circa iurisdictionem, datur error communis, qui ex tacito Ecclesiæ consensu, sufficit, ad illam conferendam. Hinc fit, vt Parochus, quamuis sit in alienâ Parochiâ, aut Sacerdos non sit, assistere tamen possit Matrimonio, quia de hoc datur opinio verè probabilis.

Decimo quinto; Posse Confessarium, 68 iuxta opinionem verè probabilem, consilium dare Pœnitenti; & Aduocatum Clienti: Tum quia si Confessarius, & Aduocatus, ex illa opinione, proprias actiones regulare possunt, cur non etiam actiones aliorum, cum eadem sit ratio de omnibus. Tum quia, sic humanæ infirmitati melius prospicitur, & plurimâ peccandi pericula vitantur. *Vasquez d. 6. c. 4. n. 8.*

Decimo sexto; Posse Aduocatum sumere patrocinium Clientis, quoties Hic litem contestati licitè potest: hoc autem potest, quoties habet pro se rationes verè probabiles; his enim positis, licitum illi est, suum ius experiri; Nam, quod ipsi videtur solum probabile, Iudici fortasse videbitur moraliter certum; vel, quod in principio discussionis videtur solum probabile, in progressu fortasse apparebit moraliter certum. *Advocatus tamen*

tamen, Clientem admonere tenetur, quem gradum probabilitatis habeat eius ius, nè Cliens plùs speret, quàm habet, alioquin ipse Aduocatus teneatur de damno. *Vasquez* 1. 2. d. 64. c. 1. num. 4.

70 Decimo septimò; Non solùm vsum opinionis probabilis practicæ, esse licitum, sed etiam speculatiuæ, per se loquendo, & cum nihil obstat. Opinio speculatiua dicitur illa, quæ est de aliquâ re non factibili: vt, cum quis probabiliter iudicat, rem, quam possidet, esse suam; aliquam circumstantiam non mutare speciem, Cocolatam habere rationem non cibi, sed potus; & similia. Practica, dicitur illa, quæ versatur circa aliquam operationem nostram, vt faciendam, dictans, esse licitam, vel illicitam, honestam, vel inhonestam; vt, cum quis iudicat, licitam sibi esse retentionem rei, quam possidet; talem circumstantiam non esse necessariò manifestandam in Confessione. Cocolatam, ieiunium non violare; & similia.

71 Vfus ergo etiam opinionis verè probabilis speculatiuæ, per se loquendo, est licitus. Tum quia, etiam opinio speculatiua, eo ipso, quod est verè probabilis, est prudens, non minus quam practica. Tum quia, opinio probabilis practica, regulariter deducitur ex simili speculatiua, tamquam effectus ex suâ causâ, cum nihil obstat; ex eo enim, quod quis probabiliter iudicat, rem, quam possidet, esse suam, statim infert simile iudicium probabile practicum, quod rem illam retinere licitè possit. Dixi tamen, cum nihil obstat, quia hæc illatio impediti aliquando potest, vel ab aliquo inconuenienti, quod ex vfu opinionis specula-

tiuæ sequeretur, vel ab aliquâ lege eundem vsum specialiter prohibente: quamuis enim probabile sit, aquam ex sale resolutam esse materiam sufficientem baptismi; hinc tamen inferri non potest, probabile esse, quod adhiberi licitè possit ad baptizandum, quia eius vusus proximi salutem periculo exponeret. Similiter, quamuis probabile sit, panem aquâ rosaceâ confectam esse panem vsualem; probabile tamen non est, ipsum consecrari licitè posse, quia specialiter ab Ecclesiâ prohibetur. Quandò tamen nullum sequitur inconueniens, nec vlla datur prohibitio, aut consuetudo contraria: tunc vusus opinionis speculatiuæ non minus est licitus, quam practicæ. Ita *Suar.* 10. 4. in 3. p. d. 22. *Sec.* 3. nu. 5. *Sanch.* lib. 1. in dec. c. 10. n. 76. *Layman.* lib. 1. tr. 1. §. 3. num. 4. *Valentia* 1. 2. d. 2. q. 14 p. 1. *Vasq.* d. 62. c. 4. *Nauar.* c. 17. n. 280. *Petr. Nauar.* lib. 3. de rest. c. 1. d. 13. nu. 297. *Io. Sanch.* plures referens d. 42. num. 12. *Dtana* p. 2. tr. 13. ref. 1. & 5. & alii communiter.

Decimo octauò: Posse aliquas opinio- 72 nes temporis decursu mutari, ita vt ex probabilibus fiant improbables, vel è contra. Potest enim aduenire vel noua lex, vel nouum decretum, vel de nouo apparere aliqua ratio conuincens, quæ illas reddat improbables, vel è contra. Sic opinio, quod, qui alium occidit cum moderamine inculpatae tutelæ, quamuis non peccet, fiat tamen irregularis, (quæ opinio apud antiquos erat communis), nunc non est ampliùs probabilis, quia in *Clem. si Furiosus; de homic.* statuitur oppositum: quod scilicet non fiat irregularis.

gularis. Similiter, opinio, quod detur obligatio sub mortali recitandi matutinam ante Missam (quam opinionem sequebantur antiqui) iam reddita est fere omnino improbabilis, cum Matutinum nullam prorsus habeat connexionem cum Missa extra chorum. Item opinio, quod habenti conscientiam peccati mortalis, Sacramentalis confessio ante communionem, necessaria non sit; quæ ante Tridentinum habebatur, ut probabilis; post Tridentinum facta est improbabilis; quia Tridentinum *sess. 13. cap. 11.* ad Ecclesie pacem, & unionem conseruandam, & ad vitandum scandalum, aut aliud periculum, sub pœnâ excommunicationis prohibuit; ne quis eam opinionem pertinaciter teneat, aut publice doceat, vel prædicet. Denique opinio, quod in mortale peccatum lapsi, habitâ copîâ Confessarij, statim confiteri teneantur, quæ erat opinio *Alens. par. 4. quest. 77. memb. 4. ar. 2. S. Bonauentura dist. 17. par. 2. ar. 2. quest. 2. & aliorum.* modo censetur communiter improbabilis cum *S. Antonino par. 1. tit. 3. cap. 10. §. 10. S. Tho. in 4. dist. 17. qu. 1. ar. 3.* & aliis communiter.

73 Decimononò: Quæ hætenus opinione probabili dicta sunt, intelligenda esse de opinione probabili, probabilitate morali, non verò solùm Logicâ, ut aliqui voluerunt; Illa opinio dicitur logicè probabilis, quæ, licet, ut plurimum aut fere semper verificetur, potest tamen aliquando non verificari; ut, quod sub accidentibus panis sit propria substantia; quod homo sit bipes; quod scriptura Notarii sit vera &c. Hæ tamen propositiones, dicuntur physice, ac moraliter certæ,

quia in eis, formido de falsitate, rationaliter, ut leuis contemnitur; nemo enim dubitat de Notarij scripturâ, quia quamuis non repugnet, Notarium mentiri, ex eo tamen, quod sit persona publica, ac iurata, præsumitur non mentiri. Illa opinio dicitur physice, ac moraliter probabilis, quæ aliquando verificatur, aliquando non; ut, quod post Iridem sequatur serenitas; quod res, quam possideo, sit mea; quod hic & nunc sit media nox; quod votum non emissem, dum non recordor &c.; Hæ autem dicuntur physice, ac moraliter incertæ, quia annexam habent rationabilem formidinem de falsitate; ita enim puto, esse hic & nunc mediam noctem; rem, quam possideo, esse meam; me votum emisisse &c. ut tamen de hoc ipso sim incertus; De opinionibus igitur, etiam hoc modo probabilibus, intelligenda sunt, quæ hætenus diximus, quia de his etiam potest esse questio, & de his etiam locuti sunt hætenus Doctores, ut eos legentibus euidenter constabit; quærun tamen, an, si sint duo horologia, quorum vnum, aliud per quadrantem præcedat; possit quis in nocte bacchanalium, dum primum dat signum mediæ noctis, adhuc carnes comedere, probabiliter putans, aliud esse verum, licet de hoc sit incertus. Hæc autem, est probabilitas moralis, non Logica; & de hac loquentes, fere omnes, asserunt posse nos tutò in praxi sequi opinionem probabilem, dummodo sit vere probabilis. Cuius rei alia ratio vltior esse potest; quia formido iudicio opinatiuo annexa, sicut ab illo non tollit, quin sit iudicium determinatum, prudenter dictans, hoc opus esse licitum; ita non impedit, quin voluntas

Iuntas prudenter illud sequatur in praxi; regulata tamen semper immediate ab alio distamine prudentiæ certò, quod ex ipso iudicio probabili, non tamquam ex præmissà, sed tamquam ex motiua, reflexè formatur, & hoc solum voluit *Sanch. in sum. lib. 1. cap. 6.*

74 Vigesimo; Quæ dicta sunt de opinione, applicari posse etiam Fidei humanæ; Hæc enim ab opinione differt solum in hoc, quod opinio nititur rationibus, vel à priori, vel à posteriori; Fides verò, extrinsecà Doctorum auctoritate. Auctoritas autem, vt sit apta ad reddendam quæstionem aliquam euidenter probabilem, & consequenter prudenti fidei assensu dignam, requirit primò; vt sit Doctorum, in eo genere, insignium, quales censentur communiter esse, qui eam impressis voluminibus, ex professo, accurate, & cum laude, tractarunt; de his enim iudicari prudenter potest; quod materiam illam profundius scrutati sint, ac optime nouerint, ideoque quòd in ea non tam facile fuerint decepti. Secundò, vt Doctores illi non sint singulares, sed habeant socios; quamuis enim vnus, aut etiam alter decipi fortasse potuerit; cum tamen plus videant oculi, quam oculus, eo ipso, quod tres, vel quatuor, aut quinque Doctores in aliquà materia insignes, in eà conueniunt, prudenter iudicari potest, quod non omnes errauerint.

75 Hinc fit primò, vt in materià Theologica, vnus insignis Theologi auctoritas, longe maioris ponderis sit, quàm quinquaginta Iuristarum, aut Canonistarum; de his enim, cum materias Theologicas vix à limine salutauerint, dubi-

R. P. Beati Lib. 1.

tari semper meritò potest, quod terminos ipsos confundentes, sæpe, & in multis errauerint.

Secundò; Vt longe plus valeat auctoritas vnus Doctoris classici, qui rem ex professo tractauit, quam quinquaginta aliorum, qui more pecudum, sola aliorum auctoritate ducti eam obiter asserunt; In opinionum enim delectu, non tam attendendus est Doctorum numerus, quam sapientia, vt optime aduertit *Paulus Comitulus lib. 5. resp. mor. quæst. 15.* Negari autem non potest; quin Theologis recentioribus, cum vere Classici sunt, magis deferendum sit, quam Antiquis. Sicut enim, in cælo, à recentioribus Astronomis, nouæ veritates detectæ sunt, quæ Antiquos latuerunt; ità à recentioribus Doctoribus, in Theologia, alijsque materijs; Neque hoc mirum videri debet; nam, cum *Sapientia infinitus thesaurus sit hominibus; Sap. 7.* nouæ semper ex eo veritates extrahi possunt, ita *Sanchez lib. 1. in dec. cap. 9. num. 11.*

Vigesimo primò: Syllogismum certum, ac euidentem, cuius conclusio, est dictamen prudentiæ, à quo proxime regulatur quicumque opinionem vere probabilem sequitur; esse huiusmodi: *Licetum est, ponere operationem, quam certò probabile est, non esse vitiosam; eo enim ipso certo digna est, quæ prudenter credatur non esse vitiosa, & consequenter etiam, quæ tamquam non vitiosa, prudenter ponatur. Sed certò probabile est, hanc operationem non esse vitiosam, vt eius motiua ostendunt. Ergo licetum est, eam ponere.* En syllogismum vndequaque certum ac euidentem. Ne mireris autem lector, quod illum toties, sub varijs terminis

G

minis

minis proposuerim, quia hoc semel perfecte intellecto, difficultates omnes, quæ in hac materiâ fieri possunt, statim evanescent; ut consideranti facile patebit; Et, ex eius ignorantia, ortæ sunt quæstiones fert omnes, contra opinionem probabilem, excitatæ. Hunc verò syllogismum requiri ad prudenter operandum, docent *S. Thom. quolib. 8. art. 13. Nauarr. c. si quis. num. 63. dist. 7. de pen.*

Suar. de cens. disp. 40. sec. 5. num. 14. Card. de Lugo de fide disp. 5. sec. 1. num. 16. Laym. lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 1. Lessius lib. 1. cap. 1. disp. 1. Ariaga tom. 3. disp. 23. sec. 2. subs. 2. Salas. 1. 2. tr. 8. sec. 5. Azor. par. 1. lib. 3. cap. 25. quest. 12. Clavis reg. lib. 1. cap. 13. num. 13. Sanch. lib. 1. ca. 6. & lib. 6. cap. 3. & alii ferè omnes communiter, cum prudentia debeat esse notitia certa agendorum.

QVAESTIO VI.

An conscientia practicè dubia possit esse regula operandi.

C A S V S.

MVLIER quædam, nondum certa de morte Mariti, alteri nupserat; Post Matrimonium verò dubitare cœpit, an secundo Marito petenti, posset debitum reddere. Cum hoc tamen dubio, petenti reddidit; quæritur; Vtrum mortaliter peccauerit.

SUMMARIVM.

2 Quid intelligatur nomine conscientia dubia. 7 Quid, & quotuplex sit dubium. 8 Quid sit dubium speculativum, quid practicum. 9 Vxor debitum reddens cum dubio practico, mortaliter peccat. 10 Operari cum dubio practico, est intrinsecè malum. 11 Est contra preceptum, quod prohibet operationem. 12 Qui cum dubio practico operatur, saltem indeterminatè, vult malum. 13 Necessariò male operatur.	14 Operari cum dubio speculativo, potest non esse malum. 15 Quando non est malum. 16 Dubitans de utraque parte, vel minus malam, vel utramlibet eligere potest. 17 Ad peccandum sufficit dubium; quod operatio sit illicita. 18 Conscientia dubia non est propriè conscientia. 19 Operans cum dubio, committit peccatum illius speciei, de qua dubitat. 20 In dubio practico, pars tutior necessariò est eligenda. 21 Conscientia obiectivè dubia, in quo differat à dubiâ formaliter.

RATIO-